

Aan
De Gouverneur van Aruba

**College financieel toezicht
Curaçao en Sint Maarten**

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten
Convent Building 26
Frontstreet, P.O. Box 686
Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Contactpersoon
Kees van Nieuwamerongen/Pier
Hornstra/Sandrien de Klerk

Telefoonnummer
+5999 4619081

Datum
2 december 2014

E-mail
info@cft.cw

Ons kenmerk
Cft201400216

Uw kenmerk

Pagina
1/13

Bijlagen
1

Onderwerp
Onderzoeksrapport begrotingswijziging 2014 Aruba

Op 1 december jl. heeft het College financieel toezicht (Cft) de Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het land voor het dienstjaar 2014 van u ontvangen, die op 28 november is behandeld en goedgekeurd in de Staten van Aruba. Bij de behandeling in de Staten is ook een Nota van Wijziging goedgekeurd welke verwerkt is in de Landsverordening (overigens niet in de Memorie van Toelichting). Conform artikel 2 lid 4 van het Koninklijk Besluit van 11 juli 2014, heeft het Cft nogmaals onderzoek voor u gedaan naar de realiteit van de ramingen en de meerjarige ontwikkeling van de overheidsfinanciën van Aruba.

Hierbij gaat het Cft in op de begrotingswijziging (BW) en de vraag in hoeverre met deze BW tegemoet is gekomen aan de aanbevelingen uit het secretariaatsrapport van 12 september jl. Bijgaand oordeel sluit aan op het informele oordeel dat op 30 september jl. is uitgebracht aan de minister van Financiën en (via zijn adviseurs) aan de minister-president. Dit informele advies, waarin is aangegeven dat weliswaar getracht wordt de begroting in lijn te brengen met de aanbevelingen uit het secretariaatsrapport, maar dat de maatregelen enerzijds onvoldoende zijn om de doelstellingen uit het *balanced budget akkoord* te behalen en anderzijds onvoldoende uitgewerkt zijn om te beoordelen of de gepresenteerde cijfers realistisch zijn, is ook met u gedeeld. Aangezien in de BW ook ingegaan wordt op een mogelijke vormgeving van toezicht op de begroting (suitvoering), zal ook hierbij stil worden gestaan.

Oordeel

Het Cft is van mening dat met de BW stappen in de goede richting worden gezet maar dat deze nog in onvoldoende mate tegemoet komen aan de aanbevelingen die zijn gedaan in het onderzoeksrapport.

Voor 2014 geldt dat in grote lijnen de aanbevelingen zijn opgevolgd; dat wil zeggen door het verwerken van in de begroting ontbrekende posten en besparingsverliezen is het realiteitsgehalte toegenomen. De in het onderzoeksrapport reeds gevreesde vertragingen hebben zich echter ook voorgedaan (de invoering van de bestemmingsheffing AZV), terwijl tegelijkertijd door de regering besloten is tot het doorvoeren van uitgavenverhogende maatregelen (het voornemen dit jaar de eindejaarsuitkering voor gepensioneerden uit te keren). Tegenover deze laatste intensivering staat dat besloten is de afgesproken storting in het FDA niet door te laten gaan. Gezien de aanpassingen en daarmee de mate waarin de begroting 2014 realistisch is, adviseert het Cft de begroting nu vast te stellen en ten tijde van de jaarrekening het definitieve beeld op te maken.

Het meerjarige beeld is nog onvoldoende ingevuld. Het is niet mogelijk op basis van de gepresenteerde maatregelen te stellen dat de meerjarenramingen realistisch zijn of dat de doelstelling om in 2018 uit te komen op een begrotingsoverschot van 0,5% BBP gerealiseerd zal worden. Aangezien de voorgenomen maatregelen onvoldoende concreet en uitgewerkt zijn om te kunnen beoordelen of de gepresenteerde doelstellingen ten aanzien van het begrotingssaldo (tekort van 3,75% in 2015, 2% in 2016, 0,5% in 2017 en een overschot van 0,5% in 2018) worden gerealiseerd, adviseert het Cft in lijn met het advies van 30 september jl. op korte termijn een of meerdere eenvoudiger en beter te beheersen maatregelen door te voeren die direct effect sorteren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een al dan niet tijdelijke verhoging van het BBO-tarief. Ondertussen kan dan worden gewerkt aan de verdere uitwerking van de voorgenomen maatregelen uit de BW, zodat deze maatregelen eventueel op een later moment in de plaats kunnen komen van de eenvoudigere maatregelen.

In de BW wordt melding gemaakt van het voornemen van Aruba in 2015 een fiscal council op te richten die in 2016 operationeel moet zijn. De fiscal council moet uit drie leden gaan bestaan, waarvan er twee op voordracht van Aruba worden benoemd en een op voordracht van de Rijksministerraad. De fiscal council geeft advies bij de ontwerpbegrotingen en de concept-BW's die door de regering worden ingediend. Daarnaast wordt het voorstel gedaan dat het secretariaat van het Cft als adviseur van de fiscal council optreedt door jaarlijks een deskundigenrapport uit te brengen aan de council. De adviezen van de fiscal council worden, inclusief de deskundigenrapporten, openbaar gemaakt.

Het Cft is van mening dat de voorstellen inzake financieel toezicht zoals opgenomen in de BW geen vorm van onafhankelijk financieel toezicht behelzen. Om onafhankelijk financieel toezicht in voldoende mate uit te kunnen oefenen moet de gehele cyclus van het begrotingsproces worden gevolgd en zijn toetsbare normen en sanctiemogelijkheden noodzakelijk. Het ligt dan ook in de rede dat het financieel toezicht op Aruba vormgegeven wordt op een wijze die aansluit bij de manier waarop dit wordt gedaan in de rest van het Koninkrijk. Dat betekent tevens dat duidelijke

normen moeten worden vastgesteld waaraan de toezichthouder kan toetsen. Het verdient aanbeveling dat deze normen aansluiten bij de normen zoals deze worden gehanteerd in de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft).

Tot slot verwijst het Cft naar de aanbevelingen die het gedaan heeft over het verbeteren van het financieel beheer. Zeker in het licht van de veelheid van maatregelen die noodzakelijk zijn in de komende jaren om de overheidsfinanciën weer in goede banen te krijgen, is een voortvarende aanpak noodzakelijk. In het secretariaatsrapport van 12 september jl. is aangegeven dat niet te verwachten is dat technische bijstand de structurele oplossing biedt, maar is wel het vertrouwen uitgesproken in financial traineeprogramma's, opleidingen en stages, bij voorkeur in Koninkrijksverband.

Toelichting

1. De begrotingswijziging 2014

In het rapport van september is uiteengezet dat de begroting 2014 opwaarts moet worden bijgesteld met Afl 209 miljoen, als gevolg van de eenmalige vermogensdotatie aan APFA van Afl 170 miljoen en Afl 39 miljoen aan tegenvallers. Op hoofdlijnen is hier in de BW invulling aan gegeven; in de BW is de begroting met in totaal Afl 210,8 miljoen opgehoogd, waardoor het tekort over 2014 uitkomt op 9,3% BBP en de schuld op 80,8% BBP. Hierbij is volgens Aruba rekening gehouden met de meest actuele prognoses.

Echter, de opwaartse bijstelling van de begroting bestaat uit verschillende onderliggende posten die niet allemaal terug te voeren zijn tot de tegenvallers die zijn geïdentificeerd in het secretariaatsrapport van 12 september jl. Meest in het oog springend is dat extra lasten zijn begroot uit hoofde van de eindejaarsuitkering voor gepensioneerden. In de oorspronkelijke begroting was een besparing van Afl 11 miljoen opgenomen op de duurtetoeslag. Deze zou gerealiseerd moeten worden door de duurtetoeslag niet te indexeren en door de eindejaarsuitkering voor gepensioneerden, die niet wettelijk is vastgelegd, niet uit te keren. Echter is toch besloten de eindejaarsuitkering voor gepensioneerden dit jaar uit te keren; in de BW zijn deze extra lasten budgettair verwerkt. In de BW wordt dekking gevonden voor deze lasten, voornamelijk middels het niet door laten gaan van de afgesproken storting in het FDA. Hierdoor worden dus voorgenomen kapitaalinvesteringen omgezet in consumptieve uitgaven. In een jaar waarin het begrotingstekort reeds 9,3% BBP is en de schuld boven de 80% BBP uitkomt zou verwacht mogen worden dat een reeds voorgenomen en eenvoudig uit te voeren maatregel wordt geïmplementeerd zodat het tekort en de schuld worden verkleind.

In de BW is de eenmalige dotatie aan APFA van Afl 170 miljoen als gevolg van de voorgenomen pensioenhervorming verwerkt, alsmede de bijbehorende rentecomponent van Afl 8,7 miljoen (deze is meerjarig opgenomen). Opvallend is dat de vermogensdotatie als een kapitaaluitgave is opgenomen en dus niet meeloopt in het exploitatiesaldo. Aruba heeft in een aanvullende toelichting aangegeven dat de vermogensdotatie geen verschuldigde premies betreft en daarom als kapitaaluitgave is verwerkt. Naar de mening van het Cft doet het er niet toe of het hier gaat om

compensatie van verschuldigde premies of niet. De dotatie betreft geen kapitaalinvestering maar is een exploitatielast en dient derhalve onder de lopende uitgaven van de begroting te worden verwerkt.

Naar het Cft heeft begrepen is inmiddels de pensioenhervorming in wetgeving vastgelegd en door de Staten goedgekeurd. Als gevolg van de pensioendeal is duidelijk hoe de besparing van circa Afl 30 miljoen netto neerslaat over de verschillende ministeries. In de BW is dit, in de ogen van het Cft correct, budgettair verwerkt.

Ten aanzien van de bestemmingsheffing AZV geldt dat de geraamde uitgaven inmiddels achterhaald zijn. Ten tijde van het secretariaatsrapport van 12 september jl. werd ervan uitgegaan dat deze maatregel per 1 november 2014 zou worden ingevoerd. Om die reden werd in het rapport aanbevolen extra uitgaven ter hoogte van Afl 23,3 miljoen te verwerken in de begroting. Inmiddels is duidelijk dat de bestemmingsheffing AZV niet is ingevoerd per 1 november maar per 1 december 2014; de uitgaven zullen als gevolg hiervan hoger uitvallen.

In het secretariaatsrapport is geadviseerd dat Aruba de uitgaven met Afl 5 miljoen ophoogt uit hoofde van verwachte tekorten in het ZV/OV-fonds, aangezien in de wet een aanzuiveringsverplichting door de overheid is vastgelegd. Sinds vorig jaar is de directeur SVb gemachtigd hiervoor een lening aan te gaan. Dit doet echter niets af aan het geïdentificeerde risico, aangezien een lening alleen maar het verschuiven van verplichtingen naar de toekomst is en een nog grotere belasting voor de toch al zwakke schuldpositie. In de BW is geen gehoor gegeven aan dit advies. Aruba geeft aan dat tekorten in het fonds door de SVb gecompenseerd dienen te worden uit andere door de SVb beheerde fondsen. Tevens stelt Aruba dat de SVb bezig is voorstellen uit te werken waarmee het verwachte tekort wordt gemitigeerd, dan wel volledig wordt voorkomen. Het Cft is van mening dat zolang er geen maatregelen zijn genomen en uit de prognoses blijkt dat het fonds een tekort zal laten zien, hiervoor dekking op de begroting moet worden aangeleverd.

2. Meerjarig kader

In de memorie van toelichting op de BW is, zoals geadviseerd in het onderzoeksrapport, een overzicht opgenomen van de meerjarige problematiek en de voorgenomen maatregelen die er toe moeten leiden dat Aruba in 2018 een overschot op de begroting realiseert. De gepresenteerde begrotingssaldi in latere jaren betekenen een aanscherping van het eerder gesloten *balanced budget akkoord*.

Tabel: begrotingstekorten in % BBP

	2015	2016	2017	2018
Balanced budget akkoord	-3,7	-2,7	-1,4	0,0
Doelstellingen opgenomen in BW	-3,7	-2,0	-0,5	+0,5

Het is positief dat hieruit een aanscherping blijkt van de ambities van de regering om in een versneld tempo de schuld af te lossen, dit is echter niet gepaard gegaan met concrete nieuwe maatregelen. Voor 2018 wordt uitgegaan van een overschot van 0,5%

Kenmerk

Blad
5/13

BBP in plaats van een tekort; in de ramingen is dit echter niet ingevuld door concrete maatregelen maar een hogere taakstelling voor de belastingontvangsten.

De doelstellingen zoals door Aruba gepresenteerd in het meerjarig kader worden door het Cft onderschreven. Het Cft plaatst echter op onderdelen vraagtekens bij het realiteitsgehalte van de maatregelen. In de BW zijn twee maatregelen opgenomen die moeten leiden tot Afl 170 miljoen meer inkomsten in 2018. Daarnaast zijn 22 uitgavenbesparende maatregelen opgevoerd die in 2018 moeten leiden tot ruim Afl 440 miljoen aan besparingen (in 2014 moet reeds ruim Afl 170 miljoen zijn gerealiseerd). Veel van de genoemde maatregelen zijn weinig concreet en de onderliggende berekeningen van de besparingen ontbreken veelal. Daarnaast blijkt dat de aangeleverde toelichtingen in sommige gevallen niet aansluiten bij de gepresenteerde budgettaire effecten in het meerjarig kader. In de bijlage zijn de twee inkomstenmaatregelen en de 22 uitgavenmaatregelen met bijbehorende besparingen opgenomen en wordt per maatregel uiteengezet in hoeverre het Cft deze realistisch acht.

Op grond van wat is opgenomen in de BW en de aanvullende informatie die is ontvangen, is het niet mogelijk vast te stellen of het meerjarig kader realistisch en haalbaar is. In de ogen van het Cft komt de BW daarmee onvoldoende tegemoet aan de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport.

3. Vormgeving toezicht

In de memorie van toelichting op de BW wordt ingegaan op de vormgeving van een fiscal council die Aruba in 2015 wil instellen. De volgende voorstellen worden gedaan:

- In de staatsregeling worden begrotingsregels opgenomen. De fiscal council zal toezien op de naleving;
- De fiscal council bestaat uit drie leden waarvan er twee worden voorgedragen door de Staten van Aruba en een door de Rijksministerraad;
- De fiscal council is een adviesorgaan met een eigen secretariaat. Het secretariaat van het Cft zal de council adviseren door een jaarlijks deskundigenrapport op te stellen;
- de ramingen in de conceptbegroting 2015 zullen van een deskundigenbericht worden voorzien door het secretariaat van het Cft.

Het Cft is van mening dat Aruba op deze wijze weliswaar een interne toezichthouder in het leven roept, maar dat er geen garantie wordt geboden voor onafhankelijk functionerend toezicht. Het opnemen van begrotingsregels in de Staatsregeling is niet voldoende om naleving te garanderen. Een jaarlijks advies van het secretariaat van het Cft zal dit niet kunnen verhelpen, want kan eenvoudig terzijde worden geschoven zonder escalatiemogelijkheden.

Voor wat betreft de begroting van 2015 hecht het Cft er waarde aan te melden dat het Cft niet op verzoek van de minister van Financiën van Aruba kan adviseren zonder een wettelijke basis (zoals dit op grond van de aanwijzing over de begroting van 2014 wel mogelijk was) of een verzoek vanuit de Rijksministerraad. De minister van Financiën heeft op 19 november het secretariaat verzocht om een advies uit te brengen op de

Kenmerk

Blad
6/13

ontwerpbegroting 2015. De rol en de taken van het Cft staan in de Rft omschreven en betreffen taken ten opzichte van de landen Curaçao, Sint Maarten en ten opzichte van de Rijksministerraad. Het Cft heeft dus geen wettelijke adviesrol richting het land Aruba.

In de ogen van het Cft dient toezicht op de begroting zodanig vormgegeven te worden dat onafhankelijk toezicht gegarandeerd is. Daartoe is een constructie zoals het voor Curaçao en Sint Maarten bestaande Cft succesvol gebleken. Uiteraard dient de vormgeving aangepast te zijn aan de specifieke omstandigheden van Aruba. Een voor de hand liggende mogelijkheid is dat er een lid op voordacht van Aruba wordt benoemd teneinde de adviserende rol ten behoeve van Aruba te versterken. De gedeelde verantwoordelijkheid kan worden vormgegeven in een samenwerking tussen de voorzitter van het huidige Cft, het lid namens Nederland van het huidige Cft en een (nieuw) lid namens Aruba, waarbij ter ondersteuning gebruik wordt gemaakt van het huidige secretariaat van het Cft. Deze vormgeving heeft voor Curaçao en Sint Maarten de gewenste onafhankelijkheid geboden en zou dus ook voor Aruba kunnen werken. Op die manier wordt bewerkstelligd dat de bestaande normen gelijk worden toegepast in de verschillende landen en wordt gebruik gemaakt van de opgebouwde expertise en kennis. Deze onafhankelijkheid maakt het tevens mogelijk om de escalatie richting de Rijksministerraad op een vergelijkbare wijze vorm te geven als beschreven in de Rft.

Het is van belang te herhalen wat al eerder aan u, aan de minister-president van Aruba en aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is gemeld over de rol van het secretariaat van het Cft. Het secretariaat van het Cft staat beschreven in artikel 6 van de Rft en de Wet finBES. In dit artikel staat gemeld dat het secretariaat uitsluitend verantwoording aflegt aan het College. Daarom is in bovengenoemde correspondentie nadrukkelijk gesteld dat de genoemde rapporten onder verantwoordelijkheid van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten tot stand zijn gebracht en zijn de rapporten officieel aangeboden door de voorzitter van het College. In de begrotingswijziging wordt wederom het secretariaat genoemd als adviseur. Het is raadzaam in het vervolg het onderscheid tussen College en secretariaat niet meer te maken. Dit kan de regering van Aruba overigens de mogelijkheid geven een lid voor te dragen namens Aruba die deel kan nemen aan de advisering om zodoende niet langer de leden op voordracht van Curaçao en Sint Maarten te belasten met de advisering.

De normen zoals die momenteel gelden in deze Rft (een rentelastnorm van 5% en een sluitende gewone dienst), leiden afhankelijk van de geldende rentelast tot een zekere schuldennorm. In het tussenrapport dat het secretariaat in juli uitgebracht heeft, is berekend dat bij het hanteren van deze norm de schuld wordt gemaximeerd op ongeveer 40%. In het licht van de huidige omvang van de schuldenlast is sprake van een ambitieuze doelstelling. Daarom zal gezien de uitgangspositie sprake moeten zijn van overgangstermijnen. Op basis van deze normen kan vervolgens getoetst worden. Er kan tevens een adviesrol voor het Cft ten behoeve van de Rijksministerraad worden overeengekomen ten aanzien van het aangaan van buitenlandse geldleningen door het land Aruba.

Kenmerk

Blad
7/13

Voor de lange termijn (dus na 2015) past een vormgeving van een onafhankelijk toezichthouder zoals het huidige Cft, maar dan ten behoeve van Aruba, gecombineerd met de normen en begrotingsregels/procedures richting advisering en escalatie zoals beschreven in de Rft. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat afhankelijk van de te maken afspraken bepaalde onderdelen en toetsingsmomenten anders kunnen worden vormgegeven. Dat het daarnaast wenselijk kan zijn een eigen fiscal council in het leven te roepen, vergelijkbaar met een mogelijke begrotingskamer in Curaçao en Sint Maarten, acht het Cft voorstelbaar mede ter ondersteuning en versterking van de controlerende rol van de Staten. Maar voor onafhankelijk functionerend toezicht is, zoals betoogd, meer nodig.

Voor wat betreft de rechtsvorm adviseert het Cft partijen om (op termijn) tot een Rijkswet of Algemene Maatregel van Rijksbestuur op grond van artikel 38 lid 2 Statuut te komen. De consensus die uitgaat van een dergelijk model heeft in de andere landen goed gewerkt en verdient het om als voorbeeld te dienen voor Aruba.

In verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. A.F.P. Bakker

Bijlage

In onderstaande tabel zijn de 24 voorgenomen besparingen uit de BW opgenomen.

Voorgenomen maatregelen	2014	2015	2016	2017	2018
Inkomstenverhogende maatregelen	84,4	81,4	130,0	153,5	170,0
<i>1. Intensivering invorderingsactie</i>	<i>84,4</i>	<i>81,4</i>	<i>75,0</i>	<i>73,5</i>	<i>70,0</i>
<i>2. Taakstelling belastingherziening</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>55,0</i>	<i>80,0</i>	<i>100,0</i>
Uitgavenverlagende maatregelen	-156,6	-270,9	-327,2	-390,4	-442,6
<i>3. Halvering arbeidscontracten en natuurlijk verloop</i>	<i>-19,3</i>	<i>-27,6</i>	<i>-30,1</i>	<i>-37,9</i>	<i>-37,9</i>
<i>4. Reductie overwerkvergoedingen</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,7</i>
<i>5. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart</i>	<i>-</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>
<i>6. Hervoming APFA pensioenregeling</i>	<i>-53,8</i>	<i>-53,8</i>	<i>-53,8</i>	<i>-53,8</i>	<i>-53,8</i>
<i>7. Afvloeiing non-actieven</i>	<i>-</i>	<i>-1,0</i>	<i>-2,0</i>	<i>-3,0</i>	<i>-4,0</i>
<i>8. Terugbrengen kosten o.a. huur, lease wagens, etc.</i>	<i>-8,0</i>	<i>-10,5</i>	<i>-10,5</i>	<i>-10,5</i>	<i>-10,5</i>
<i>9. Rationalisering schoonmaakkploegen</i>	<i>-4,0</i>	<i>-4,0</i>	<i>-4,0</i>	<i>-4,0</i>	<i>-4,0</i>
<i>10. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart</i>	<i>-</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,7</i>
<i>11. Instellen van Aruba Investment Fund (introductie transfer tax)</i>	<i>-</i>	<i>-12,0</i>	<i>-52,3</i>	<i>-78,3</i>	<i>-78,7</i>
<i>12. Verlaging landsbijdrage AZV a.g.v. introductie 'health tax'</i>	<i>-</i>	<i>-66,0</i>	<i>-68,0</i>	<i>-70,7</i>	<i>-72,3</i>
<i>13. Bevordering arbeidsparticipatie</i>	<i>-0,3</i>	<i>-1,3</i>	<i>-1,3</i>	<i>-1,3</i>	<i>-1,3</i>
<i>14. Subsidie FFD terugbrengen</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>	<i>-1,0</i>
<i>15. Sportsubsidiecommissie als stichting instellen</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,8</i>
<i>16. Herstructurering Arubus</i>	<i>-2,8</i>	<i>-2,8</i>	<i>-2,8</i>	<i>-2,8</i>	<i>-2,8</i>
<i>17. Financiële zelfredzaamheid van gesubsidieerde instellingen</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>	<i>-2,3</i>
<i>18. Verlaging uitkeringen Landsbedrijf en Hoge Colleges van Staat</i>	<i>-4,4</i>	<i>-4,4</i>	<i>-4,4</i>	<i>-4,4</i>	<i>-4,4</i>
<i>19. Rationalisering duurtetoeslag</i>	<i>-11,0</i>	<i>-11,0</i>	<i>-11,0</i>	<i>-11,0</i>	<i>-11,0</i>
<i>20. Financiële zelfredzaamheid overheidsnv's</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,3</i>
<i>21. Hervoming AOV</i>	<i>-25,9</i>	<i>-52,1</i>	<i>-62,6</i>	<i>-74,4</i>	<i>-87,3</i>
<i>22. Inbouw reparatietoeslag in loonstructuur private sector</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-36,3</i>
<i>23. Rationalisering investeringen</i>	<i>-17,0</i>	<i>-11,3</i>	<i>-11,3</i>	<i>-11,3</i>	<i>-11,3</i>
<i>24. Onderbrengen studieleningen in een overheidsstichting</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-13,9</i>	<i>-13,9</i>

1. Intensivering invorderingsactie

In de BW is opgenomen dat de opgenomen extra inkomsten uit hoofde van de intensivering van de invordering opbrengsten zijn waar de belastingdienst naar streeft. Deze opbrengsten zijn onderverdeeld in meer loonbelasting, winstbelasting, grondbelasting en BBO. Het Cft onderschrijft dat meeropbrengsten mogelijk en moedigt de voorgenomen intensivering dan ook aan, maar kan op basis van de toelichting niet beoordelen of deze te vorderen meeropbrengsten haalbaar zijn.

2. Taakstelling belastingherziening

Momenteel is de commissie Vermeend bezig met een advies over de versimpeling en modernisering van een nieuw in te voeren fiscaal stelsel. Aruba verwacht dat hierdoor

vanaf 2016 fors meer inkomsten kunnen worden binnen gehaald, oplopend tot Afl 100 miljoen in 2018. Deze besparing is taakstellend ingeboekt; onduidelijk is dan ook op dit moment op welke wijze hieraan invulling zal worden gegeven.

3. Halvering arbeidscontracten en natuurlijk verloop

Uit de door Aruba ontvangen toelichting bij deze maatregel blijkt dat in 2014 Afl 12,8 miljoen wordt bespaard doordat de helft van de aflopende arbeidscontracten niet worden vernieuwd. In 2015 levert dit Afl 4,2 miljoen op, in 2016 Afl 2,5 miljoen en in 2017 Afl 7,8 miljoen. Daarnaast wordt een besparing van Afl 6,5 miljoen gerealiseerd in 2014 (en nog eens Afl 4,1 miljoen in 2015) door natuurlijk verloop, al wordt dit niet cijfermatig onderbouwd. Los van de vraag of het niet vernieuwen van de helft van de aflopende contracten gekwalificeerd kan worden als een strikte invulling van het vacature- en personeelsbeleid, komen de gepresenteerde besparingen niet overeen met de meerjarige reeks die hiervoor is ingeboekt.

In de BW wordt verder melding gemaakt van een analyse naar het takenpakket, de formatie en de bezetting van het overheidsapparaat. Onduidelijk is of deze analyse, waarmee in 2015 zal worden begonnen, moet leiden tot aanvullende maatregelen om zo de gewenste meerjarige besparingen te realiseren. Het Cft is van mening dat besparingen op het ambtenarenapparaat mogelijk en noodzakelijk zijn en juicht maatregelen op dit terrein dan ook toe. Het Cft adviseert Aruba te komen met meer concrete maatregelen en de bijbehorende berekeningen als toelichting op te nemen.

4. Reductie overwerkvergoedingen

Door efficiëntere roosterindeling en een verscherpt beleid ter vermindering van ziekteverzuim zullen de overwerkvergoedingen worden gereduceerd. Volgens de toelichting van Aruba betreft het hier in totaal Afl 4 miljoen, wat meer is dan de Afl 1,7 miljoen die in het meerjarig kader is opgenomen. Het Cft onderschrijft de noodzaak te snijden in de overwerkvergoedingen en adviseert dan ook maatregelen op dit terrein voortvarend ter hand te nemen. Om te kunnen beoordelen of de opgevoerde bezuinigingen mogelijk zijn, is verdere cijfermatige onderbouwing nodig. Inmiddels is duidelijk dat de voorgenomen besparing uit hoofde van deze maatregelen voor dit jaar niet meer gerealiseerd gaat worden. In de BW zijn de uitgaven voor 2014 dan ook weer opwaarts bijgesteld.

5 en 10. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart

Door de Directie Luchtvaart te verzelfstandigen aan het einde van dit jaar en/of begin van volgend jaar kan volgens Aruba meerjarig Afl 3 miljoen worden bespaard. Inmiddels is de wetgeving waarin de verzelfstandiging is vastgelegd aangenomen door de Staten, waarmee de verzelfstandiging per 1 januari 2015 een feit is. Onduidelijk is of, en op welke wijze, de nieuwe entiteit in de nieuwe situatie voldoende inkomsten kan genereren om de werkzaamheden uit te voeren.

6. Hervorming APFA pensioenregeling

De pensioenhervorming dient netto circa Afl 30 miljoen op te leveren. Dit betekent dat Afl 53,8 miljoen wordt bespaard als gevolg van een lagere pensioenpremie (werkt ook door in de subsidies). Hier tegenover staan de eenmalige vermogensdotatie van Afl 170 miljoen in 2014, de rentelasten behorende bij deze dotatie (Afl 8,7 miljoen per jaar) en

de reparatiepremie voor het personeel (deze intensiveringen staan niet in bovenstaande tabel maar zijn wel verwerkt in het meerjarig kader). Het Cft herkent op hoofdlijnen deze cijfers, al dient een cijfermatige onderbouwing de besparing van Afl 53,8 miljoen te bevestigen.

Ten aanzien van de reparatiepremie merkt het Cft op dat deze vanaf 2017 geïndexeerd gaat worden en dat dit een nieuw risico is voor de toch al hoge apparaatskosten. Volgens de ontvangen toelichting stijgt de reparatiepremie van Afl 850 per jaar in de periode 2014-2016 naar Afl 1.167 in 2017 (stijging van liefst 37%) en naar Afl 1.485 in 2018 (stijging van 27%).

7. Afvloeiing non-actieven

Door een wachtgeldregeling voor werknemers in de overtolligheidspoule te introduceren verwacht Aruba een besparing van Afl 1 miljoen in 2015 te realiseren, die per jaar met Afl 1 miljoen oploopt naar Afl 4 miljoen in 2018. De kosten die Aruba momenteel kwijt is aan non-actieven zijn relatief hoog en het is dan ook een positieve ontwikkeling dat Aruba voornemens is besparingen op dit terrein te realiseren. Nadere cijfermatige onderbouwing van deze geraamde besparingen is nodig om te kunnen beoordelen of de beoogde besparingen mogelijk zijn.

8. Terugbrengen kosten o.a. huur, lease wagens, etc.

Geraamd wordt dat Afl 8 miljoen in 2014 en Afl 10,5 miljoen vanaf volgend jaar kan worden bespaard door het aanpassen van lease- en huurovereenkomsten en het verminderen van het aantal leasegoederen. Het Cft heeft aanvullende informatie ontvangen waaruit blijkt dat verschillende commissies zijn ingesteld met als doel invulling te geven aan de stelposten uit de ontwerpbegroting 2014 (een deel van deze stelposten hebben betrekking op onder andere huur- en leasekosten). Hieruit blijkt dat inderdaad behoorlijke besparingen op dit terrein mogelijk zijn. Wel is de beschikbare toelichting onvoldoende om te beoordelen of de in het meerjarig kader opgenomen bedragen kunnen worden gehaald.

9. Rationalisering schoonmaakploegen

Door de schoonmaakploegen te rationaliseren denkt Aruba (reeds per 2014) Afl 4 miljoen per jaar te kunnen besparen. De toelichting is te beperkt om te kunnen oordelen of deze voorgenomen besparing realistisch is.

11 en 23. Instellen van Aruba Investment Fund (introductie transfer tax) en rationalisering investeringen

Aruba is voornemens per 1 januari het Aruba Investment Fund (AIF) op te richten. Het doel van dit fonds is investeringen te doen ten behoeve van infrastructuur, onderwijsfaciliteiten, openbare ruimte, innovatie, duurzame ontwikkeling en milieu (het fonds is de opvolger van het FDA), en om de betalingen en het beheer te doen van bestaande en toekomstige verplichtingen inzake onroerend goed en infrastructuur die tot stand zijn gekomen uit publiek-private samenwerkingsvormen. Het fonds zal gevuld moeten worden uit de opbrengsten van een te introduceren heffing op financiële transacties (*financial transfer levy*), waardoor de begrote investeringen kunnen worden afgevoerd van de begroting. Los van de vraag of zo'n heffing wenselijk is –onduidelijk is wat de gevolgen van een dergelijke heffing zijn; het Cft herhaalt dan ook dat eerst

moet worden uitgezocht wat de economische gevolgen zijn van een dergelijke heffing- wordt hiermee een constructie in het leven geroepen die als effect heeft dat een deel van de collectieve uitgaven apart van de begroting wordt gezet. Met deze maatregel wordt dus het tegenovergestelde bewerkstelligd van wat in het secretariaatsrapport van 12 september is geadviseerd. Een dergelijk fonds betekent een verdere inperking van het budgetrecht van de Staten, doordat op deze manier meer middelen apart worden gezet van de begroting. Het Cft adviseert dan ook om de investeringen onderdeel van de begroting te laten blijven.

12. Verlaging landsbijdrage AZV

De landsbijdrage aan AZV wordt vanaf 2015 niet verhoogd zoals op basis van de kostenstijgingen in de zorg verwacht zou mogen worden. Dit komt door de introductie van de bestemmingsheffing AZV die ten goede zal komen aan de AZV en waarmee de kostenstijging zal worden gefinancierd. De opbrengst van de heffing komt overeen met berekeningen die het Cft eerder heeft gezien. In de BW wordt gesteld dat naast de bestemmingsheffing nog enkele beheersmaatregelen in de zorg zijn of worden genomen, maar niet helder is wat de budgettaire effecten hiervan zijn.

13. Bevordering arbeidsparticipatie

Door een actief herintredingsbeleid denkt Aruba vanaf volgend jaar Afl 1,3 miljoen per jaar te besparen. Dit mede op basis van de positieve resultaten van het project 'Ban traha' en de daaraan gekoppelde trajecten. Ondanks deze positieve resultaten is de besparing van oorspronkelijk Afl 4 miljoen uit de ontwerpbegroting 2014 in de BW teruggebracht naar Afl 0,3 miljoen. Het is dan ook de vraag of het realistisch is dat vanaf 2015 deze uitgaven met Afl 1,3 miljoen kunnen worden verminderd. Nadere onderbouwing van deze voorgenomen besparing is nodig om hier uitsluitsel over te kunnen geven.

14. Subsidie FFD terugbrengen

De subsidie aan sportfaciliteiten is voor 2014 reeds teruggebracht met Afl 1 miljoen. Er mag dan ook verwacht worden dat deze besparing meerjarig kan worden gerealiseerd.

15. Sportsubsidiecommissie als stichting instellen

Met de omzetting van de Sportsubsidiecommissie in een stichting wordt een besparing van Afl 1,8 miljoen verwacht. Onduidelijk is of dit reeds voor dit jaar is gerealiseerd, op welke wijze dit geschiedt en wat de gevolgen hiervan zijn (en dus of het mogelijk is).

16. Herstructurering Arubus

Door herstructurering van Arubus is de verwachting dat dit bedrijf geen tekorten meer zal realiseren en dat derhalve de overheid niet meer financieel hoeft bij te springen. Onduidelijk is echter of de voorgenomen investeringen (die worden bekostigd uit de verkoop van een gebouw van Arubus) voldoende zullen zijn om tekorten te voorkomen. Er ontbreekt een financiële onderbouwing.

17 en 20. Financiële zelfredzaamheid van gesubsidieerde instellingen en overheidsnv's

In de ontwerpbegroting 2014 is reeds opgenomen dat de subsidies aan stichtingen (niet zijnde onderwijs) met Afl 2,3 miljoen zijn verlaagd. Op deze manier worden

Kenmerk

Blad
12/13

gesubsidieerde instellingen gestimuleerd meer zelf initiatieven te nemen en hun overheadkosten te verlagen. Deze besparing lijkt haalbaar aangezien de subsidies reeds zijn verlaagd.

Daarnaast worden de aandelen van het noodlijdende Post Aruba NV ondergebracht bij het goed presterende SETAR. Post Aruba NV blijft een aparte entiteit, maar SETAR zal toezien op het besturen van de vennootschap. Hierdoor kan de bijdrage vanuit de begroting aan Post Aruba NV worden geëlimineerd. De toekomst zal uit moeten wijzen of deze maatregel voldoende is om de exploitatieproblemen van Post Aruba NV op te lossen.

18. Verlaging uitkeringen Landsbedrijf en Hoge Colleges van Staat

De uitkeringen aan landsbedrijven en Hoge Colleges van Staat worden met Afl 4,4 miljoen verlaagd. Onduidelijk is hoe deze verlaging is verdeeld en over welke instanties. In het secretariaatsrapport is aangegeven dat het financieel beheer op Aruba onder de maat is en dat dit mede komt doordat enkele instanties onvoldoende (gekwaliceerd) bezet zijn. Een verdere bezuiniging op deze instanties zal naar verwachting het financieel beheer verder verslechteren.

19. Rationalisering duurtetoeslag

Deze maatregel was reeds voorgenomen in de ontwerpbegroting 2014 en behelst dat de duurtetoeslag wordt bevroren en dat de eindejaarsuitkering behorende bij de duurtetoeslag niet langer wordt uitgekeerd. Inmiddels is echter besloten dat in 2014 de eindejaarsuitkering wel wordt uitgekeerd, zodat de besparing in ieder geval in 2014 niet zal worden gerealiseerd. Onduidelijk is of vanaf 2015 deze maatregel zal worden doorgevoerd. In de BW is geen onderbouwing opgenomen waaruit blijkt dat deze maatregel daadwerkelijk Afl 11 miljoen oplevert.

21. Hervorming AOV

Vanaf 1 januari 2014 wordt de pensioengerechtigde leeftijd voor de AOV geleidelijk verhoogd van 60 naar 65 jaar. Per diezelfde datum is de premiehoogte verhoogd en de premie met 1%-punt verhoogd. Per 1 januari 2015 zal de premie nogmaals met 1%-punt worden verhoogd. Deze maatregelen leiden tot forse besparingen de komende jaren. Echter, naar de mening van het Cft zijn deze besparingen noodzakelijk om het AOV-fonds weer gezond te maken en om een wettelijke reserve op te bouwen zoals is overeengekomen in de Sociale Dialoog. De besparingen die zijn opgenomen in het meerjarig kader kunnen dan ook niet worden ingezet ter dekking van de meerjarige problematiek, maar zijn nodig om ervoor te zorgen dat het AOV-fonds geen verliezen lijdt.

22. Inbouw reparatietoeslag in loonstructuur private sector

Aruba is voornemens de reparatietoeslag (een koopkrachtcompensatie uit het verleden die voor 2014 is geraamd op ruim Afl 35 miljoen) in te bouwen in het loongebouw. Gelet op het feit dat de reparatietoeslag inmiddels een forse kostenpost is en bij ongewijzigd beleid steeds groter zal worden, onderschrijft het Cft de noodzaak hier iets aan te doen. Vooralsnog is echter onvoldoende duidelijk hoe deze maatregel zal worden vormgegeven en welke stappen hiervoor genomen zullen moeten worden.

Kenmerk

Blad
13/13

24. Onderbrengen studieleningen in een overheidsstichting

Aruba is voornemens de studieleningen op korte termijn buiten de begroting te plaatsen. Hiermee wordt een geldstroom buiten de begroting en daarmee buiten het gezichtsveld van de Staten geplaatst. Zoals reeds in het secretariaatsrapport aangegeven is dit een onwenselijke ontwikkeling. Daarnaast wordt in de BW aangegeven dat het beheer van de studieleningen wordt aangescherpt. Onduidelijk is of dit zal kunnen leiden tot Afl 13,9 miljoen besparingen structureel, zoals in de BW wordt gepresenteerd.